

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาวิจัยเรื่องรายการเจาะใจกับการสะท้อนภาพประสบการณ์ชีวิตและสังคมในครั้งนี้อย่างละเอียดถี่ถ้วนเชิงคุณภาพ ได้ทำการศึกษาพัฒนาการของรายการเจาะใจด้วยวิธีสัมภาษณ์เจาะลึกที่ผู้ผลิตรายการทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประกอบกับการศึกษาเนื้อหารายการในแต่ละช่วงของพัฒนาการ ตลอดจนศึกษาเนื้อหาที่สะท้อนภาพประสบการณ์ชีวิตและสังคมที่ปรากฏในรายการเจาะใจด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา รายการทั้งหมดนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ความเป็นมาและพัฒนาการของรายการเจาะใจ

การศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของรายการเจาะใจในช่วงเวลาที่ผ่านมาทั้งหมดนั้น มุ่งศึกษาถึงพัฒนาการของแนวคิดในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ พบว่ารายการเจาะใจมีพัฒนาการที่ชัดเจนแบ่งได้เป็น 3 ยุค ซึ่งแต่ละยุคมีรูปแบบการนำเสนอและเรื่องราวที่นำเสนอแตกต่างกันไป สรุปได้ดังต่อไปนี้

ยุคเริ่มต้น ตั้งแต่ 3 มกราคม 2534 – 5 กันยายน 2534 รวมทั้งสิ้น 34 ตอน ด้วยชื่อ รายการเจาะใจใสใจ เป็นรายการรูปแบบวาไรตี้ ประกอบด้วยรูปแบบสัมภาษณ์ ละคร และเกม ให้ผู้ชมได้ครบทุกรส ในยุคนี้มีผู้ดำเนินรายการ 2 ท่าน คือ คุณดำรง พุฒตาล และ คุณสัญญา คุณากร และแต่ละสัปดาห์มีผู้ร่วมรายการ 2 กลุ่ม คือ แขกรับเชิญและแขกทางบ้าน เป็นการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม โดยจะนำเรื่องราวที่อ้างอิงจากเรื่องจริงของแขกทางบ้านมาดัดแปลงวางเป็นโครงเรื่องสำหรับทำละครเหตุการณ์สมมุติ (Factual Representation) โดยมีตัวแสดงหลักและแขกรับเชิญร่วมแสดงให้ชมเพื่อเป็นโจทย์สำหรับทาย เนื้อหาถ่ายทอดเรื่องราวความรัก ความขัดแย้ง ความสนิทสนม ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม ทั้งระหว่าง พ่อแม่ ลูก ญาติ พี่น้อง เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนเรียน ประกอบกับเหตุการณ์สมมุติซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ใน

ชีวิตประจำวันเป็นสถานการณ์ให้ผู้ชมได้คิดวิเคราะห์ สมมุติบทบาทว่าหากตนเผชิญสถานการณ์ เช่นนั้นแล้วจะปฏิบัติอย่างไร

ยุคปรับเปลี่ยน ตั้งแต่ 12 กันยายน 2534 – 2 มกราคม 2540 เปลี่ยนชื่อเป็น เจาะใจ รูปแบบรายการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยผู้ดำเนินรายการคู่เดิม เนื้อหาในช่วงแรกนำเสนอข่าวของบุคคลซึ่งเป็นที่สนใจของคนในสังคม ให้เป็นเวทีแห่งการถกเถียงความเป็นจริงให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในข้อเท็จจริงของเรื่องราวนั้น (Factual Information) มีแหล่งที่มาจากข่าวตามสื่อต่าง ๆ รวมทั้งข่าวลือที่พูดถึงกันทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องราวของคนในวงการบันเทิง จนกระทั่งปรับเปลี่ยนมานำเสนอเรื่องราวของคนทั่วไป และเรื่องราวทันเหตุการณ์ ยังมีการเพิ่มช่วงนำเสนอคนแปลกและของแปลก อย่างนี้ก็มีด้วย ตามเวลาที่เพิ่มขึ้นเมื่อปี 2539 แต่ภายหลังพบว่าไม่เข้ากับแนวทางของเจาะใจจึงยกเลิกไป

ยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ 16 มกราคม 2540 – ปัจจุบัน รายการรูปแบบสัมภาษณ์เจาะลึก สะท้อนภาพเรื่องราวเกี่ยวกับแง่มุมของชีวิตจริง (Reality Reflection) สิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตทั้งเรื่องของความสุขและทุกข์ในชีวิต จากชีวิตคนจริงที่ได้ประสบเรื่องราวนั้นมาถ่ายทอดด้วยการเล่าเรื่องให้ได้สาระประโยชน์และแง่คิดแก่ผู้ชม เป็นยุคที่มีการผสมผสานธุรกิจกับการสร้างสรรค์รายการมากขึ้นเริ่มมีป้ายโฆษณาในรายการ และนอกจากการนำเสนอเรื่องราวที่จรรโลงจิตใจนั้นยังต่อเนื่องไปสู่การทำประโยชน์เพื่อสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น โครงการบริจาคโลหิต บริจาคอวัยวะ ทำให้การช่วยเหลือสังคม ทำให้การประกอบคุณงามความดีต่อสังคมเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในช่วงปี 2543 มีการเปลี่ยนผู้ดำเนินรายการจากคุณดำรง พุฒตาล เป็นคุณนารากร ตียายน แต่ยังคงรักษาแนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึกตรงประเด็นและลึกถึงความรู้สึกเช่นเดิม

จากพัฒนาการทั้งหมดนี้เองแสดงให้เห็นถึง การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาที่นำเสนอต่อเนื่องมา แสดงถึงบทบาทและการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ซึ่งรายการเจาะใจเป็นผลผลิตหนึ่งที่นอกจากจะสร้างความบันเทิงแก่ผู้ชมแล้ว ยังผลิตเนื้อหาสาระซึ่งก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้คนในสังคมได้เรียนรู้ประสบการณ์ของสังคมร่วมกัน นับเป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อมวลชน ในอันที่จะทำหน้าที่ให้คนในสังคมได้รับรู้ถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่ไม่สามารถสัมผัสได้โดยตรงด้วยตนเอง และยังเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ภาพของคนในสังคมกับสถาบันอื่น ๆ ในสังคมอีกด้วย

การสะท้อนภาพประสบการณ์ชีวิตและสังคมที่ปรากฏในรายการ

ประเด็นเนื้อหาที่สะท้อนภาพประสบการณ์ชีวิตและสังคม ที่ปรากฏในรายการ เจาะใจ จากการศึกษาพบว่าประเด็นเนื้อหาที่นำเสนอในรายการเจาะใจที่มีให้เห็นอยู่หลากหลาย ประเด็นนั้นแยกแยะได้ 15 ประเด็นย่อย ซึ่งแต่ละประเด็นของเนื้อหาที่นำเสนอเหล่านั้นมีสาระสำคัญ แตกต่างกันไป โดยรวมแล้วแสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ มุมมองสำคัญในชีวิตที่รายการเจาะใจสะท้อนออกมานั้น สามารถสรุปรวมเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ที่สำคัญ คือ

แง่มุมชีวิตที่ทุกชีวิตมีโอกาสประสบ ความทุกข์ยากจากปัญหาและอุปสรรคในด้านต่าง ๆ แสดงถึงความไม่แน่นอนของชีวิต บางคนประสบความลำบากจากชะตากรรมโหดร้าย ประสบเคราะห์กรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก บางคนได้รับความทุกข์สาหัสจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก บางคนเผชิญโรคร้ายไข้เจ็บที่ยากจะพบเจอ อาทิเช่น โรคเกล็ดหนังแข็ง โรคแพ้เชื้อโรคอย่างรุนแรง บางคนพบความพลิกผันประสบเหตุร้ายอย่างกะทันหัน บางคนพลั้งไปกระทำในสิ่งผิด ก่อผลร้ายแก่ชีวิต ทุกคนต้องผ่านความเสียใจ ท้อถอย นำเสนอเพื่อให้ทุกคนตระหนักรู้ว่าความทุกข์เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ให้แง่คิดว่าสิ่งที่ต้องทำคือปรับวิธีคิด มีสติ สร้างกำลังใจให้ต่อสู้ จนผ่านอุปสรรคได้ นับเป็นบทเรียนสำคัญแห่งชีวิตที่ถ่ายทอดต่อกันได้

แง่มุมของความสำเริง เน้นการนำเสนอให้เห็นว่าชีวิตคนเราประสบความสำเร็จได้ด้วย ความอดสาหะวิริยะ ความมุ่งมั่น ความมุมานะในการมุ่งสู่เป้าหมาย และความรักในงานที่แท้จริง พร้อมที่จะเรียนรู้และฝึกฝนจนมีทักษะอาชีพนั้น รายการเจาะใจจะนำเสนอโดยให้รายละเอียดทุกขั้นตอนของความพยายาม ความรู้สึกท้อในบางครั้งเมื่อไม่ประสบความสำเร็จในทันทีทันใด แต่แล้วก็ลุกขึ้นสู้ต่อ บางคนสภาพร่างกายไม่ปกติแต่กลับดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข บางคนทำสิ่งที่ไม่คาดคิดได้ เช่น การฝึกฝนจนได้เป็นพลร่มทั้งที่ตนเป็นผู้หญิง และบางคนต่อสู้จนได้มาซึ่งสิ่งที่ควรได้ตามสิทธิอันชอบธรรม สิ่งสำคัญยิ่งคือความอดทนและความมุ่งมั่นตั้งใจจริง เป็นตัวอย่างที่ดี ควรแก่การชื่นชม

แง่มุมแห่งความดีงามในชีวิต ทั้งในด้านความรักและความผูกพันของคนในครอบครัว และการประกอบคุณความดีแก่กันในสังคม ความรักในครอบครัวนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างพ่อแม่

กับลูก เนื้อหาจะนำเสนอเรื่องราวความรัก ความเข้าใจ การเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่เป็นแบบอย่างและมีผลต่อพฤติกรรมของลูก ความรักอันยิ่งใหญ่ของครอบครัวที่ให้อภัยเสมอไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใด ความผูกพันของสามีภรรยาที่อยู่เคียงข้างกันเสมอไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น และกำลังใจสำคัญของมนุษย์มักได้จากครอบครัวเป็นสำคัญ ส่วนเรื่องราวการประกอบคุณความดีที่มีอยู่ในสังคมนั้น รายการแสดงตัวอย่างคนในสังคมที่ทำความดี ทำประโยชน์แก่กัน บางคนมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือคนได้โดยไม่เดือดร้อน บางคนอุทิศตนเสียสละเพื่อแก้ปัญหาบางอย่างในสังคม พยายามทำให้สังคมดีขึ้น บางคนละทิ้งความสุขส่วนตัว และบางคนแม้มีสภาพร่างกายบกพร่องแต่ยังมีความคิดช่วยเหลือสังคม ภาพสะท้อนแง่มุมชีวิตเหล่านี้มีให้เห็นเสมอในเจาะใจ

แง่มุมของความสุข ความโชคดี พรสวรรค์ของมนุษย์ แสดงอีกตัวอย่างของชีวิตว่าเป็นธรรมดาที่ในสังคมนี้จะมีบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ บางคนมีพรสวรรค์ มีความคิดสร้างสรรค์ในเรื่องต่าง ๆ

แง่มุมหนทางสู่ความสุขในชีวิต การเสนอแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ทั้งกายและใจ ด้วยตัวอย่างจากผู้ปฏิบัติแล้วจริง ตัวอย่างเช่น การกินอยู่อย่างถูกวิธีเพื่อสุขภาพ การปรับสมดุลให้ชีวิต อยู่อย่างพอเพียงและพอดี ไม่ตึงเกินไปไม่หย่อนเกินไป การศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อประโยชน์ในชีวิต การค้นพบความสุขที่แท้จริงในชีวิต การมีมุมมองใหม่มองต่างมุมมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ ภายใต้วางความตั้งใจและสภาวะสังคมในปัจจุบัน คนในสังคมควรดูแลตนเองมากขึ้นทางร่างกายและความคิด รวมถึงจิตใจด้วย รายการจะนำเสนอข้อดีให้เห็นชัด แนะนำแนวทางปฏิบัติที่นำไปปรับใช้ได้จริง

นอกจากแง่มุมต่าง ๆ ในชีวิตข้างต้นนั้น รายการเจาะใจยังมีการติดตามนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม สถานการณ์สังคม ซึ่งไม่ได้เน้นความรวดเร็วทันเหตุการณ์ แต่เนื้อหาเรื่องราวทางสังคมที่สะท้อนออกมานั้น บางครั้งเป็นเรื่องเรื้อรัง บางเรื่องช่วยกันปกป้องดูแลได้ บางเรื่องเป็นความเคลื่อนไหวในทางที่ดี การรณรงค์ต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นเตือนให้ระมัดระวังตนเองจากปัญหาและร่วมกันสอดส่องดูแลสังคม

จากประเด็นทั้งหมดที่นำเสนอ รายการเจาะใจได้นำเสนอด้วยรูปแบบการสัมภาษณ์เจาะลึก ใช้เทคนิควิธีการเล่าเรื่องเชิงศิลปะการละคร การดำเนินเรื่องตามลำดับจากจุดเริ่มต้น สู่จุดสูงสุด แล้วคลี่คลาย โดยผ่านการเล่าของผู้ร่วมรายการและการถามของผู้ดำเนินรายการ ที่มุ่งเน้นให้รู้ลึกถึงรายละเอียดของข้อมูลสำคัญ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งรู้สึกถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้ร่วมรายการ

การต่อเหตุการณ์ใดที่เกิดขึ้นในชีวิต ตัวอย่างเช่น หากถ่ายทอดประเด็นความอดสาหะวิริยะที่นำพาไปสู่ความสำเร็จ จะเล่าเรื่องโดยเน้นรายละเอียดของความพยายามในแต่ละขั้นตอนกว่าจะประสบความสำเร็จ ความรู้สึกของการล้มลุกคลุกคลาน ความท้อถอยที่เกิดขึ้น กำลังใจที่ยึดมั่นไว้ ความพยายามอย่างยิ่งยวดเพื่อประสบความสำเร็จที่ตั้งไว้ และเมื่อสำเร็จแล้วมีผลดีอย่างไรที่เกิดขึ้นบ้าง กรณีที่น่าเสนอประเด็นแนวคิดที่เป็นประโยชน์ก็จะเสนอจุดหักเหที่ทำให้มุ่งสู่แนวคิดนั้น ๆ หรือจุดเริ่มต้นของแนวคิดนั้น ความยากในการปฏิบัติข้อดีต่อชีวิต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจอย่างชัดเจน การนำเสนอจะมีการสรุปจบตอกย้ำให้เห็นประเด็นสำคัญ แนวคิดสำคัญ นอกจากการเล่าเรื่องแล้วนั้น ยังมีการเพิ่มความสมบูรณ์ให้เรื่องที่น่าเสนอด้วยเทคนิคทางโทรทัศน์ คือ เรื่องของภาพ ตัวหนังสือ อุปกรณ์ประกอบฉาก ทุกอย่างมีขึ้นเพื่อให้ผู้ชมเห็นภาพชัดเจนขึ้น

อภิปรายผล

จากพัฒนาการในการคิดสร้างสรรค์รายการ ของทีมผู้ผลิตรายการเจาะใจที่ผ่านมาทั้ง 3 ยุคนั้น ทำให้เรื่องราวที่ปรากฏในเนื้อหาของรายการแต่ละช่วงเวลาของพัฒนานั้นมีการปรับเปลี่ยนมาโดยตลอดด้วย และจากเรื่องราวที่น่าเสนอในรายการเปลี่ยนแปลงไปนั้น แสดงถึงการแสดงบทบาทของรายการเจาะใจในฐานะผลผลิตของสื่อมวลชน ในการเป็นตัวกลางเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง นำมาสะท้อนสู่การรับรู้ของผู้ชม ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละยุค

เริ่มต้นจากยุคของรายการเจาะใจใส่อใจ เรื่องราวที่น่าเสนอมาจากแขกทางบ้านซึ่งนำไปกำหนดโครงเรื่อง (Plot) แล้วนำเสนอในรูปแบบละครที่มีเรื่องเป็นเหตุการณ์จำลองอิงชีวิตจริง (Factual Representation) เพียงเสี้ยวหนึ่งของชีวิตซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน ตั้งเป็นโจทย์ให้ทายและอภิปราย แสดงความคิดเห็น รายการแสดงบทบาทในการตั้งประเด็น (Agenda Setting) ให้ได้ใช้ความคิดเทียบเคียง วิเคราะห์ และคาดเดาเหตุการณ์ และในครั้งนั้นรายการเจาะใจยังได้สะท้อนภาพความรักความผูกพันของคนในสังคมให้เห็น มีทั้งเรื่องราวความรักของคนในครอบครัว ญาติผู้ใหญ่ เรื่องของความสนิทระหว่างเพื่อน ความทรงจำในวีรกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างเพื่อนนักเรียน ความขัดแย้งในชีวิตคู่ ความผูกพันของพี่น้อง แต่เนื่องจากเป็นรายการผสมผสานมีทั้งการสัมภาษณ์ ละคร และเกมทำให้มีช่วงเวลาในการนำเสนอเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตน้อย ประกอบกับทีมงานผู้ผลิตเริ่มให้ความสนใจกับชีวิตจริง เรื่องราวจริงที่เกิดขึ้นกับชีวิตมนุษย์โดยไม่ต้องอาศัยการสมมุติเหตุการณ์มานำเสนอ

เป็นผลให้ต่อมารายการเจาะใจเริ่มหันมานำเสนอเรื่องราวของบุคคลผู้ตกเป็นข่าว แสดงเจตจำนงในการเป็นเวทีสำหรับข่าวต่าง ๆ ให้ผู้ตกเป็นข่าวได้แก้ข่าวผ่านช่องทางการนำเสนอรายการผู้ตกเป็นข่าวมีโอกาสอธิบายข้อเท็จจริง (Factual Information) ประโยชน์ที่ผู้ชมได้รับคือการได้รับรู้ เข้าใจข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น หรือได้รับรู้อีกมุมหนึ่งของบุคคลผู้มีชื่อเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในวงการบันเทิงแสดงบทบาทเป็นตัวกลางทำหน้าที่ในการเปิดโลกทัศน์แก่ผู้ชม เปิดให้รับรู้ข่าวสารของผู้มีชื่อเสียงที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไปในสังคม แสดงบทบาทการเป็นผู้อธิบายตีความข้อเท็จจริงในข่าว (Interpretation)

จนกระทั่งในปัจจุบันรายการเจาะใจได้แสดงบทบาทสะท้อนประสบการณ์ชีวิตและสังคม (Reality Reflection) ในการเจาะลึกถึงเรื่องราวชีวิต ให้ถึงแก่นแท้ของสังขารธรรมในชีวิต ผ่านกระบวนการเล่าเรื่องประสบการณ์จริงออกมาในเชิงศิลปะการละคร มีการเริ่มต้นเรื่อง การดำเนินเรื่องสู่สถานการณ์ที่เป็นปัญหา จนกระทั่งถึงจุดสูงสุดของปัญหาหรือเหตุการณ์ มีการถามคำถามเพื่อดึงเอาความรู้สึกของผู้ร่วมรายการที่มีประสบการณ์นั้นออกมาถ่ายทอดแก่คนดู ให้เห็นถึงความรู้สึกที่สะเทือนใจ ท้อแท้ หรือ ปลายปลื้มใจ แล้วนำพาสู่จุดคลี่คลายของสถานการณ์ซึ่งเป็นจุดที่สะท้อนแนวคิดของการมีชีวิตอยู่ กำลังใจที่ได้จากคนรอบข้าง สิ่งใดที่ยึดเหนี่ยวให้ดำรงชีวิตต่อไป ตลอดจนบทเรียนที่ได้รับจากเหตุการณ์นั้น ภาพสะท้อนประสบการณ์ชีวิตและสังคมที่ปรากฏในรายการเจาะใจจะสะท้อนถึงสังขารธรรมในชีวิตให้เห็นเสมอ อาทิเช่น

การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดาของชีวิต ทุกชีวิตต้องประสบ ดังนั้นการเผชิญทุกสภาวะนี้เหล่านี้ได้อย่างมีความเข้าใจ รู้จักพิจารณาได้ว่าเป็นธรรมดาของชีวิต ย่อมจะทำให้ไม่ทุกข์ ไม่สุขจนเกินไป การสะท้อนภาพชีวิตที่มีหลายด้าน หลายมุมทุกสิ่งในโลกนี้มีหลายด้านให้มอง การมีชีวิตเป็นสุขจึงอยู่ที่ใจ อยู่ที่วิธีคิดเท่านั้น คนเราเลือกเกิดไม่ได้แต่เลือกที่จะคิด เลือกที่จะกระทำในสิ่งที่ได้

การสะท้อนภาพความรักความผูกพันระหว่างแม่ลูกหรือครอบครัว จะพบเสมอทั้งในการนำเสนอประเด็นการเผชิญอุปสรรค แทรกอยู่ในประเด็นความอึดสาหะวิริยะเพื่อความสำเร็จ หรือ แม้แต่การกระทำอันผิดพลาด(ต่อด้านสังคม) ซึ่งต้องมีกลไกความรักของครอบครัวเป็นกำลังใจให้กลับมาทำดำเนินชีวิตในทางที่ดีได้ เจาะใจนำเสนอเรื่องราวที่มีความสอดคล้อง ตอกย้ำความรักความผูกพันในครอบครัวเสมอ และแสดงตัวอย่างให้เห็นว่าช่วงชีวิตหนึ่งของมนุษย์ผิดพลาดได้ แต่เมื่อสำนึกได้แล้ว ย่อมได้เรียนรู้บทเรียน แล้วกลับมาเป็นคนดีในสังคมได้ต่อไป

มนุษย์เรานั้นมีศักยภาพในการทำเรื่องต่าง ๆ แม้ว่าบางครั้งจะเป็นเรื่องที่ตรงข้ามกับอุปนิสัยหรือสภาพร่างกายที่เป็นอยู่ ขอเพียงมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงก็จะทำให้สำเร็จได้ รายการเจาะใจนำเสนอภาพคนพิการทำทุกอย่างได้เหมือนคนปกติ ขอเพียงโอกาสเท่านั้น ในการดำเนินรายการจะมีการย้ำเสมอถึงความสามารถของคนพิการที่นอกจากร่างกายที่ผิดปกติแล้วนั้น เรื่องความสามารถไม่ได้ด้อยไปกว่าคนปกติเลย

บางครั้งการต่อสู้เพื่อความถูกต้องและสิทธิเป็นสิ่งควรกระทำ หลายครั้งที่เจาะใจเรียกร้องความถูกต้อง ความเท่าเทียมกันในสังคม และเห็นได้ผลจริง การใช้ชีวิตนั้นก่อนจะเชื่อในสิ่งใดควรมีการพิสูจน์ มีเหตุผลในการเชื่อ

รายการเจาะใจเสนอเรื่องราวที่ทำให้ผู้ชมเห็นได้ว่าในโลกนี้ สังคมนี้นี้ยังมีสิ่งดีดีที่มนุษย์กระทำต่อกัน มีความเอื้ออาทรกันอยู่ในสังคมเสมอ ทั้งในเรื่องราวของผู้ร่วมรายการหลายท่านที่อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น เรื่องของคุณหมอมือที่สละความสุขส่วนตัวเข้าไปพัฒนาโรงพยาบาลในถิ่นทุรกันดารให้สามารถรักษาคนป่วยในพื้นที่ไกลความเจริญนั้นได้ เรื่องของคนทีสละลาภยศอุทิศตนให้กับการดูแลรักษาป่าอย่างเต็มกำลัง นอกจากนี้ยังเห็นได้จากการบริจาคให้ความช่วยเหลือกันและกันที่เจาะใจได้รับอย่างเปี่ยมล้นเสมอมา จนกระทั่งขยายผลให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นอีก

ทั้งหมดนี้เป็นส่วนหนึ่งของภาพสะท้อนประสบการณ์ชีวิตและสังคมที่ปรากฏในรายการเจาะใจ การผลิตและการต่อยอดความหมายในรายการมีผลต่อการสร้างโลกความเป็นจริงแก่ผู้ชมไม่เพียงแต่การสร้างความหมายและการต่อยอดความหมายในการนำเสนอแต่ละตอนเท่านั้น แต่การต่อยอดความหมายด้วยการผลิตซ้ำ เสนอประเด็นที่สอดคล้องกันตลอดระยะเวลาที่รายการดำเนินมา หรือการสอดแทรกความหมายเดิม ๆ เมื่อพบในประเด็นอื่นด้วย ยิ่งจะทำให้ความเป็นจริงเหล่านั้นตรึงอยู่ในการรับรู้ของผู้ชม เป็นการชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่ผู้ชม (Guidance) นอกจากการสะท้อนภาพแล้วนั้นการนำเสนอที่มีการติดตามความคืบหน้าของแขกรับเชิญที่เคยมาร่วมรายการแล้ว ก็นับเป็นการลักษณะของตัวกลางเชื่อมโยงความสัมพันธ์อย่างหนึ่ง ให้มีความรู้สึกถึงความเกาะเกี่ยวกันทางสังคมอยู่ตลอดเวลา ยิ่งไปกว่านั้นรายการเจาะใจยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ช่วยให้คนที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ และคนที่พร้อมจะช่วยเหลือคนอื่นในสังคมนั้นได้มีโอกาสแสดงความช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน ซึ่งเห็นผลชัดเจนหลายครั้งที่ได้รับน้ำใจได้เงินบริจาคช่วยเหลือผู้ร่วมรายการที่ประสบเคราะห์กรรมมากมาย แสดงออกถึงบทบาทหลักที่

รายการเจาะใจได้กระทำเสมอมา นั่นคือการเป็นสื่อกลางทำให้เกิดความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจกันของคนในสังคม

ข้อจำกัดในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากบทโทรทัศน์และเทปโทรทัศน์ของรายการเจาะใจเป็นลิขสิทธิ์ของ บริษัท เจ.เอส.แอล จำกัด ไม่สามารถสำเนาหรือนำออกมาศึกษาวิเคราะห์ได้ ผู้วิจัยจำเป็นต้องเข้าไปศึกษาจากบทโทรทัศน์และแฟ้มงาน ณ ห้องสมุด ฝ่ายข้อมูลกลาง และดูเทปโทรทัศน์จากห้องดูเทป บริษัท เจ.เอส.แอล จำกัด

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะส่วนของผู้ผลิตสร้างสรรค์รายการและเนื้อหาจากการสร้างสรรค์ผ่านมุมมองของผู้ผลิตเท่านั้น ควรมีการศึกษาผลกระทบต่อความคิดและพฤติกรรมของผู้รับสาร เพื่อให้ทราบชัดเจนถึงผลที่เกิดขึ้นจริงต่อผู้รับสารจะเป็นประโยชน์ยิ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย